

Täysistunto

Torstai 20.9.2018 klo 10.01—21.44

6. Hallituksen esitys elintarvikemarkkina- ja laiksi oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 6 §:n ja 5 luvun 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 121/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu

21.23 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Nyt lähetekeskustelussa olevan hallituksen esityksen tarkoituksena on hyvien kauppatapojen edistäminen ja varmistaminen elintarvikemarkkinoilla. Esitys on tarpeellinen ja kannatettava, vaikkei se sinänsä merkitse muutosta voimassa olevaan kilpailu- ja markkinaoikeuteen. Ainoaksi varsinaiseksi uutuuksiksi näyttää jäävän uuden viran, elintarvikemarkkinavaltuutetun viran, perustaminen ensi vuoden alussa aloittavaan Ruokavirastoon. Elintarvikemarkkinavaltuutetulta edellytetään oikeustieteellistä loppututkintoa, ja tuo tutkinto tehtävän menestykselliseen hoitamiseen varmasti vaaditaan. Viran hoitamisessa tätäkin tärkeämpää tulee kuitenkin olemaan ennen viran vastaanottamista valmiiksi hankittu arvovalta. Se on käsittääkseni aivan ratkaisevaa siinä, minkälaiseksi tämän viranhaltijan asema muodostuu.

Arvoisa puhemies! Päivänselvää on, ettei elintarvikemarkkinavaltuutettu voi vaikuttaa markkinoilla maksettavaan hintatasoon vaan voi ainoastaan edistää hyviä menettelyjä ja kauppatapoja. Tähän tarkoitukseen meillä on jo olemassa koneisto, joka on nimeltään Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Elintarviketoimialan on kuitenkin nähty tarvitsevan oman virkavalvojan. Myös EU:ssa on ollut tämänsuuntaista ajattelua ja on nähty elintarvikealalla sellaisia erityisongelmia, joiden merkeissä on parhaillaan direktiivin valmistelu käynnissä EU:n komissiossa.

Arvoisa puhemies! Valtuutetun yleiseksi tehtäväksi tulisi elintarvikeketjuun kohdistuva neuvonta, seuranta ja valvonta sekä havaitsemiinsa epäkohtiin puuttuminen. Keinoina olisivat neuvottelu ja sovinnon edistäminen, huomautus — käytännössä kirjallinen huomautus — ja julkinen varoitus sekä viimeisenä vaihtoehtona asian saattaminen markkinaoikeuden kiellon ja uhkasakon määräämistä varten. Kirjallisella huomautuksella ja julkisella varoituksella voidaan luoda julkista painetta yrityksille toimia vastuullisesti. Elintarvikevaltuutetun oikeus hakea uhkasakolla tehostetun kiellon määräämistä markkinaoikeudelta koskee tilannetta, jossa on kyse kohtuuttomasta sopimusehdosta tai sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa. Paikallaan on ehkä todeta, että oikeustoimilain kohtuuttomien sopimusehtojen sovittelusäännös on meillä ollut voimassa jo vuodesta 1982 ja laki

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2018 vp

sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa vuodesta 1978 mutta yksittäinen kansalainen on voinut hyödyntää näitä säädöksiä vain käräjäoikeuden kautta, mikä on kohtuuttoman raskas menettely. Elintarvikemarkkinavaltuutetun toiminnan kautta kyseisten säännösten soveltamismahdollisuus toivottavasti ulottuu elintarvikeketjun osapuoliin paremmin kuin mitä nykyiset oikeusmekanismit mahdollistavat.

Arvoisa puhemies! Mitään messiaanista valtaa ei elintarvikevaltuutetulle näyttäisi olevan tulossa. Perustuslaki asettaa omat rajoituksensa hinnoitteluun puuttumiselle. Kysymyksessä ovat tällöin tietenkin perustuslaissa taatut omistusoikeus ja sopimusvapaus. Elintarvikeketjun vahvempien osapuolten pitäisi siis tehdä parannus.

21.28 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Maatalouden kannattavuuskriisin vuoksi maatalouden kannattavuudesta tai lähinnä kannattamattomuudesta on puhuttu todella paljon tänä syksynä, mikä on aivan oikein. Aivan oikein sen sijaan eivät ole menneet kannattavuusongelmien perustelut, kun kannattavuuskriisiä on laitettu lähes pelkästään tämän kesän kuivuuden syyksi tai viime vuoden märkyiden piikkiin. Maatalouden kannattavuuden tai kannattamattomuuden keskeisin syy ei ole yksittäiset sääolosuhteet vaan se, että maataloustuotannon kohonneita tuotantokustannuksia ei ole onnistuttu viemään korotuksina tuottajahintoihin. Tähän liittyen on nyt kiinnitetty erityistä huomiota siihen, toimivatko maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden markkinat vai eivät: toimivatko markkinat esimerkiksi tilanteessa, jossa kaksi suurta ostajaa hallitsee lähes 90:tä prosenttia markkinoista, tai tilanteessa, jossa ketjun usealla tasolla myyjiä on lukuisia mutta ostajia todella vähän. Tämän lakiesityksen tavoitteena on varmistaa markkinoiden toimintaa, varmistaa reilun pelin sääntöjen toteutumista markkinoilla.

Arvoisa puhemies! Tervehdin tätä lakiesitystä ilolla. Nykyviljelijät ymmärtävät ja kestävät kyllä kovankin kilpailun markkinoilla, kunhan kilpailu on reilua ja säännöt ovat samat kaikille. Tämän toteutumista tällä lakiesityksellä on tarkoitus edistää.

21.29 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä elintarvikemarkkinalaki, joka on nyt hallituksen esityksenä salissa ja täällä keskustelussa, on enemmän kuin odotettu. Tätä on vuosia, vuosia valmisteltu. Muistaakseni jo silloin, kun nykyinen edustaja Sirkka-Liisa Anttila oli aikoinaan ministerinä, tämä valmistelu lähti käyntiin, ja nyt me olemme tässä tilanteessa, että tämä on totta meillä ja tämä tulee voimaan vuodenvaihteessa. Onko tässä ratkaisua pitkäkestoiseen maatalouden kannattavuusongelmaan ja reilumpiin kauppatapoihin? Meillä on vahva usko, että tällä nyt oikeasti löytyy myöskin niitä ratkaisuja siihen, että se, joka tekee eniten mutta saa tänä päivänä vähiten, tulisi tässä elintarvikeketjussa jatkossa saamaan kustannuksia vastaavan panoksen ja myöskin tuottoa pääomalle.

Paljon on spekulatiota käyty julkisuudessa jo siitä, minkälainen valta tällä elintarvikevaltuutetulla tulee olemaan, minkälaisia keissejä tässä tulee esille. No, oikeastaan tulevaisuus näyttää. Mutta jos niitä keissejä ei juurikaan ole tulossa, niin se kertoo sitten vain siitä, että ne kauppatavat kuitenkin toimivat. Ja ehkä myöskin jo tämä pelkkä lainsäädäntö on sitten hillitsemässä niitä epäterveitä tapoja.

Arvoisa puhemies! Sillä, että nyt budjetissa on myöskin tälle valtuutetulle jo rahoitus ja hallituspuolueitten yksimielinen esitys siitä, että tämä markkinalaki tulee voimaan, on keskeinen rooli siinä, että me luomme uskoa tulevaisuuteen myöskin nuorille tuottajille, jotka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2018 vp

ovat tänä päivänä sen kannattamattoman toiminnan ahdistuksessa. Tämä on yksi osuus siihen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.